

**Ochrona wód podziemnych
w świetle przepisów ustawy z dnia
20 lipca 2017 r – Prawo wodne
(Dz. U. z 2018 r. poz. 2268, z późn. zm.)**

Aleksandra Dyszy-Nowacka
Departamentu Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej
upr. geol. VI-0423 i V-1732

22 maja 2019 r.

Ochrona wód podziemnych

„Wody, jako integralna część środowiska oraz siedlisko dla organizmów, podlegają ochronie, niezależnie od tego, czyją stanowią własność.” [ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, Dz. U. 2018 r., poz. 2268 z późn. zm.].

„Wody podziemne są wartościowym zasobem naturalnym, który jako taki powinien być chroniony przed pogorszeniem stanu i zanieczyszczeniem chemicznym. Jest to szczególnie ważne dla ekosystemów zależnych od wód podziemnych oraz w przypadku wykorzystywania wód podziemnych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.” [Dyrektywa 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu].

Zaspokojenie potrzeb społeczeństwa do korzystania z wody w przemyśle, rolnictwie, turystyce, rekreacji, zapotrzebowaniu ludności na wodę pitną itp. niesie za sobą konieczność zapewnienia odpowiedniej ilości i jakości jej zasobów.

Ochrona wód obejmuje szeroki wachlarz zagadnień w odniesieniu do wód słodkich (powierzchniowych i podziemnych) oraz morskich. Działania skupiają się na realizacji dwóch najważniejszych wyzwań – **ograniczeniu emisji oraz usuwaniu zanieczyszczeń oraz ich skutków.**

Ochrona wód podziemnych- legislacja krajowa i unijna

Podstawą dla działań, których celem jest zachowanie pełnej przydatności wód jako zasobu i elementu środowiska jest legislacja krajowa i unijna.

W Polsce krajowym aktem prawnym regulującym zarządzanie wodami jest cytowana na wstępie ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. [Prawo wodne](#) (Dz. U. 2017, poz. 2268, z późn. zm.), zwana dalej Prawem wodnym.

Polska wdraża także wymogi ustalone prawodawstwem unijnym, w tym:

Ramową Dyrektywę Wodną tj. dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. *ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej*

Dyrektywę 2006/118/We Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. *w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu (dyrektywa córka)*

Akty wykonawcze do ustawy Prawo wodne w kontekście ochrony wód podziemnych

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (DZ. U. z 2016 r. poz. 1178)

Określa m.in.:

dla wód podziemnych:

- a) rodzaje monitoringu i cele ich ustanowienia,
- b) kryteria wyboru jednolitych części wód do monitorowania,
- c) kryteria wyznaczania punktów pomiarowych,
- d) zakres i częstotliwość monitoringu,
- e) metodyki referencyjne oraz warunki zapewnienia jakości monitoringu.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 85),

Obejmuje:

- 1) klasyfikację elementów fizykochemicznych;
- 2) definicje klasyfikacji stanu ilościowego wód podziemnych oraz ich stanu chemicznego;
- 3) sposób interpretacji wyników badań elementów fizykochemicznych i ilościowych;
- 4) sposób prezentacji ich stanu;
- 5) częstotliwość dokonywania oceny ich stanu;
- 6) wartości progowe będące normami jakości środowiska wyrażonymi jako stężenie danej substancji zanieczyszczającej, grupy tych substancji lub substancji wyrażonej jako wskaźnik, które nie powinny być przekroczone z uwagi na ochronę środowiska oraz zdrowie ludzi.

Ochrona wód podziemnych w kontekście przepisów UE

Dyrektywę 2006/118/We Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu.

Wody podziemne są wartościowym zasobem naturalnym, który jako taki powinien być chroniony przed pogorszeniem stanu i zanieczyszczeniem chemicznym. Jest to szczególnie ważne dla ekosystemów zależnych od wód podziemnych oraz w przypadku wykorzystywania wód podziemnych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

Ochrona części wód podziemnych, które wykorzystuje się lub które zamierza się wykorzystywać w przyszłości do pozyskiwania wody pitnej, musi być realizowana w taki sposób, aby unikać pogorszenia jakości takich zasobów wodnych w celu zredukowania poziomu uzdatniania wody pitnej.

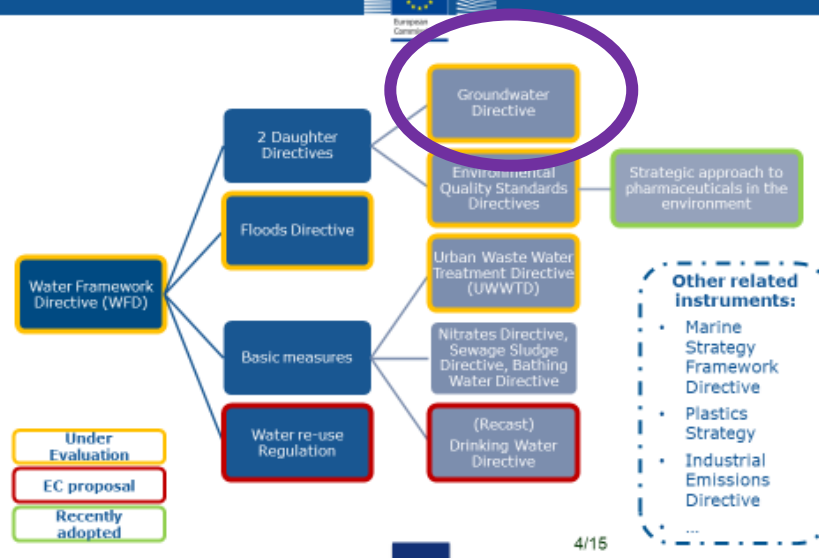
W celu ochrony środowiska jako całości, a w szczególności zdrowia ludzkiego, trzeba unikać powstawania wywołujących negatywne skutki stężeń szkodliwych zanieczyszczeń w wodach podziemnych, zapobiegać ich powstawaniu lub je zmniejszać.

wprowadzanie zanieczyszczeń do wód podziemnych - oznacza bezpośrednie lub pośrednie wprowadzanie zanieczyszczeń do wód podziemnych spowodowane działalnością człowieka;

Ochrona wód podziemnych w kontekście przepisów UE – najnowsze działania

EU water acquis

4/15

36th CIS Groundwater Working Group (WG GW) Plenary Meeting Bucharest, April 2nd - 3rd 2019

36th CIS Groundwater Working Group (WG GW) Plenary Meeting Bucharest, April 2nd - 3rd 2019

List facilitating Annex I/II review process of the GWD: Pharmaceuticals and PFAS

No of MS/AC with findings	Substance Name	Acronym	CAS #	Total number of sites analysed	No of sites with findings
8	Carbamazepine		298-46-4	3732	471
6	Sulfamethoxazole		723-46-6	2176	114

No of MS/AC with findings	Substance Name	Acronym	CAS #	Total number of sites analysed	No of sites with findings
10	Perfluorooctane Sulfonate	PFOS	1763-23-1	6278	1430
10	Perfluorooctanoic Acid	PFOA	335-67-1	5736	1549
8	Perfluorohexanoic Acid	PFHxA	307-24-4	4662	1175
7	Perfluoroheptanoic Acid	PFHpA	375-85-9	4224	817
7	Perfluorohexane Sulfonate	PFHxS	432-58-8	2328	873
6	Perfluorobutane Sulfonate	PFBS	375-73-5	2209	577
5	Perfluorodecanoic Acid	PFDA	335-78-2	2945	173
5	Perfluorononanoic Acid	PFNA	375-95-1	3752	195
5	Perfluoropentanoic Acid	PFPeA	2706-80-3	2452	701
4	Perfluorobutanoic Acid	PFBA	375-22-4	1189	552

Candidates for next data collection(s)

9 MS/AC (DK, FR, LU, NL, SK, CH, IT, BE/WA, UK) completed the questionnaire. Each MS could give a score between 0 and 3 for the substances or groups of substances suggested

9 MS/AC	Substances or groups of substances suggested
Sum	Substances or groups of substances suggested
20	Veterinary medicines
19	Non-relevant metabolites (large dataset available from D, B, CH)
17	Plasticizers
17	Surfactants (different subgroups used for pesticides, health care products, ...)
15	Biocides (includes pharmaceuticals, pesticides, surfactants)
13	EDTA
12	Artificial Sweeteners
12	PAH (Polycyclic Aromatic Hydrocarbons)
12	Solvents (e.g. 1,4-dioxine)
12	Perchlorate (ClO ₄ -)
8	Microplastics
5	1,4-dioxine
	Existing lists:
15	PMT list (Persistent Mobile Toxic)
13	Surface Water Watch List
10	SIN (Substitute It Now) list (http://chemsec.org/sin-list)
6	Indicators for bombs (TNT, dinitrofenol)
6	Shortlist Drinking Water Group

Ochrona wód podziemnych – podstawowe pojęcia

Zarządzanie zasobami wodnymi (Art. 10, Prawo wodne) służy zaspokajaniu potrzeb ludności i gospodarki oraz ochronie wód i środowiska związanego z tymi zasobami, w szczególności w zakresie: ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem oraz niewłaściwą lub nadmierną eksploatacją.

Korzystanie z wód (Art. 29, Prawo wodne) nie może powodować pogorszenia stanu wód i ekosystemów od nich zależnych, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie, w szczególności nie może naruszać ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, powodować marnotrawstwa wody lub marnotrawstwa energii wody, a także nie może wyrządzać szkód.

Ochrona wód przed zanieczyszczeniem jest przedmiotem kontroli gospodarowania wodami (art. 156, Prawo wodne).

Zanieczyszczenie rozumie się przez to emisję, która może być szkodliwa dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, w tym jakości ekosystemów wodnych lub ekosystemów lądowych bezpośrednio zależnych od ekosystemów wodnych, powodować szkodę w dobrach materialnych, pogarszać walory estetyczne środowiska lub kolidować z uzasadnionymi sposobami korzystania ze środowiska, w szczególności powodować zanieczyszczenie wód powierzchniowych i wód podziemnych [art. 16 pkt. 74, Prawo wodne]

Zakazują się wprowadzania ścieków bezpośrednio do wód podziemnych.

Wody podziemne wykorzystuje się przede wszystkim do **zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi**.

Celem ochrony jednolitych części wód przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości jest zapobieganie pogorszeniu jakości tych jednolitych części wód w taki sposób, aby w szczególności zminimalizować potrzebę ich uzdatniania.

Ocena stanu i cele środowiskowe dla jednolitych części wód podziemnych (JCWPd)

Cele środowiskowe rozumiane jako osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych, w tym dobrego stanu ilościowego wód podziemnych i dobrego stanu chemicznego wód podziemnych (...) określa się jednolitych części wód podziemnych; (art. 55.1 Prawa wodnego)

Cele środowiskowe ustanawia się w **planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza** i weryfikuje co 6 lat.

Celem środowiskowym dla jednolitych części wód podziemnych jest:

1. zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
2. zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
3. ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych,
4. zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Cel środowiskowy realizuje się przez podejmowanie **działań** zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

Działania polegają w szczególności na stopniowym redukowaniu zanieczyszczenia wód podziemnych przez odwracanie znaczących i utrzymujących się tendencji wzrostowych zanieczyszczenia powstałego w wyniku działalności człowieka.

Działania dzielimy na podstawowe i działania uzupełniające zmierzające do poprawy lub utrzymania dobrego stanu wód na obszarach dorzecza.

Działania podstawowe są ukierunkowane na spełnienie minimalnych wymogów i obejmują m.in. niewprowadzanie zanieczyszczeń bezpośrednio do wód podziemnych, rozumiane jako wprowadzanie w inny sposób niż przez przesiąkanie przez glebę i podglebie o ile nie zagrażają one osiągnięciu celów środowiskowych dla JCWPd oraz działania zapobiegające uwalnianiu w znaczących ilościach substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego z instalacji technicznych, a także służące zapobieganiu lub łagodzeniu skutków zanieczyszczeń niedających się przewidzieć.

Monitoring wód podziemnych

Ochrona wód jest realizowana w szczególności z uwzględnieniem wyników **oceny stanu wód podziemnych** (art. 52 ust. 1 Prawo wodne)

Ocena stanu wód podziemnych obejmuje ocenę stanu ilościowego wód podziemnych lub stanu chemicznego tych wód, dokonywane w ramach oceny stanu jednolitych części tych wód.

Podstawą ustalenia działań ochronnych jest wiedza oparta o ocenę stanu wód, przeprowadzaną w ramach **Państwowego Monitoringu Środowiska**, realizowanego przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Wyniki oceny determinują ustalenie celów środowiskowych dla poszczególnych części wód.

Działania dla wód podziemnych skupiają się na osiągnięciu lub utrzymaniu przez nie dobrego stanu ilościowego i chemicznego.

Osiągnięcie lub utrzymanie jednolitych części wód w dobrym stanie wpisuje się w osiągnięcie celów środowiskowych zgodnych z Ramową Dyrektywą Wodną.

Dopuszczalne jest nieosiągnięcie dobrego stanu oraz nie zapobieżenie pogorszeniu stanu jednolitych części wód podziemnych, jeżeli jest ono skutkiem:

- 1) nowych zmian właściwości fizycznych jednolitych części wód powierzchniowych;
- 2) zmian poziomu zwierciadła wód podziemnych

Państwowa służba hydrogeologiczna wykonuje badania i ocenia stan wód podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych ilościowych

Aktualizacja planów gospodarowania wodami – informacje ogólne

Stanowią podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości

Obowiązek opracowania wynika z Ramowej Dyrektywy Wodnej – art. 13 i ustawy Prawo wodne – art. 315; aktualizacja cyklicznie co 6 lat

Zawartość planów określa szczegółowo art. 318 ustawy Prawo wodne i Rozporządzenie RM w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania pgw

PGW określają ramy dla realizacji inwestycji wpływających na stan wód i stanowią wypełnienie warunku ex-ante dla finansowania inwestycji w gospodarce wodnej ze środków UE

Strefy ochronne ujęć wód podziemnych

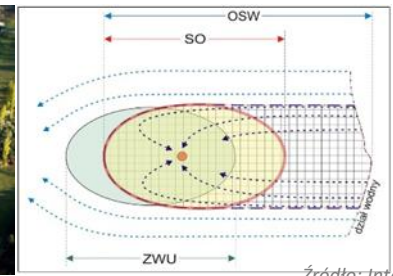
Inną formę ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem mogą stanowić:

- strefy ochronne ujęć wód
- obszary ochronne Głównych Zbiorników wód podziemnych

Strefy ochronne ujęć wód ustanawiane w celu zapewnieniu odpowiedniej jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ochronie zasobów wodnych.

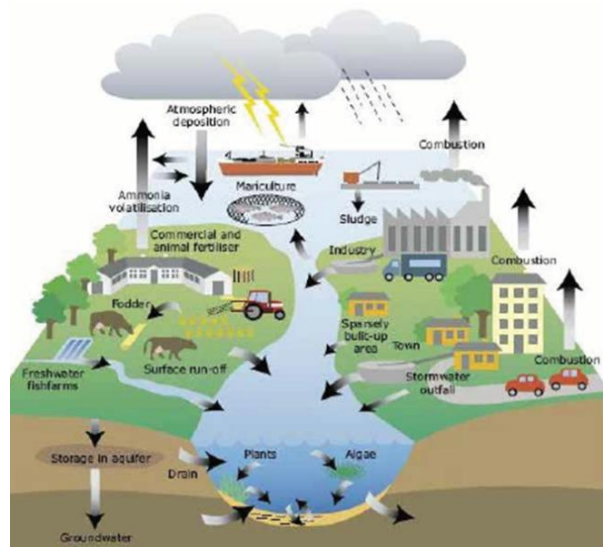
Strefę ochronną stanowi obszar ustanowiony na podstawie art. 135 ust. 1 Prawa wodnego, na którym obowiązują nakazy, zakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wód.

Przy wprowadzaniu zakazów, nakazów i ograniczeń dotyczących użytkowania gruntów na terenie ochrony pośredniej uwzględnia się warunki infiltracji zanieczyszczeń do poziomu wodonośnego, z którego woda jest ujmowana.

Ochrona wód podziemnych

W celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu został opracowany „Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” (Dz. U. z 2018 r., poz. 1339), stanowiący akt prawa obowiązujący na terenie całego kraju.

Poszukiwanie i dokumentowanie wód podziemnych

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze [Dz.U. z 2019 r. poz. 868] stosuje się do:

- 1) poszukiwania i rozpoznawania wód podziemnych;
- 2) solanek, wód leczniczych oraz termalnych
- 3) wprowadzania do górotworu wód pochodzących z odwodnienia zakładów górniczych oraz wykorzystanych wód, o których mowa w pkt 2.

Dokumentację geologiczną (w tym dokumentację hydrogeologiczną) w drodze decyzji zatwierdza właściwy organ administracji geologicznej. Zmiany dokumentacji dokonuje się poprzez sporządzenie dodatku do dokumentacji – wymagającego zatwierdzenia przez właściwy organ administracji geologicznej. [art. 93 PGG]

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2016 r. w sprawie dokumentacji hydrogeologicznej i dokumentacji geologiczno-inżynierskiej [Dz.U. 2016 poz. 2033]

Dziękuję za uwagę

www.mgm.gov.pl

facebook.com/mgmizs

twitter.com/mgmizs_gov_pl